МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Висвітлення гендерної рівності в медійному контенті»

Виконала: студентка 4 курсу, групи: 6.0611-ж-з
спеціальності С7 журналістика
освітньої програми «Журналістика»
Рожко Я. М.
Керівник: доц., к. філол. н. *Усманова О. В.*
Рецензент доц., к. філол. н. *Лебідь Н. М.*

Запоріжжя 2025

ЗМІСТ

Реферат…… 3
Завдання…..……... 5
Вступ……..... 7
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження гендерної рівності в медіа…….... 9
1.1. Гендерна рівність як соціальне явище: поняття та основні характеристики……. 9
1.2. Нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа……... 17
1.3. Особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ……..…… 24
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту…….…… 29
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту……..…… 29
2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту... 31
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту……...…. 33
2.4. Особливості оформлення проєкту……...… 38
2.5. Технічні і програмні засоби…….. 39
2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)……...…… 41
Висновки……...……..……..... 45
Список використаної літератури……..……...……. 48
Додаток А. Серія журналістських матеріалів про гендерну рівність…….. 51
Додаток Б. Список власних матеріалів …….. 53
Декларація академічної доброчесності……..……..…… 55
Abstract…….……...…..... 56

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: Висвітлення гендерної рівності в медійному контенті.

Обсяг основного тексту: 42 сторінки.

Кількість використаних джерел: 30.

Мета роботи – дослідити особливості висвітлення гендерної рівності в сучасному медійному контенті та створити серію журналістських матеріалів, що відповідають принципам гендерно-чутливої журналістики.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1) Проаналізувати поняття гендерної рівності та його основні характеристики в контексті медійного висвітлення;

2) Дослідити нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа;

3) Визначити особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських змі;

4) Створити серію журналістських матеріалів з дотриманням принципів гендерно-чутливої журналістики.

Об’єктом дослідження є інформаційні матеріали, присвячені питанням гендерної рівності.

Предмет дослідження – особливості висвітлення гендерної рівності в сучасних українських медіа.

Формально-змістові характеристики проєкту. Творчий проєкт являє собою серію із семи журналістських матеріалів, присвячених різноманітним аспектам гендерної рівності в медійному контенті, опублікованих на незалежному молодіжному порталі «Пороги» (https://porogy.zp.ua). Матеріали представлені в різних жанрах: аналітична стаття, проблемно-тематичний огляд, експертне інтерв’ю, дослідницький матеріал, кейс-стаді. Проєкт спрямований на аналіз впливу медіа на формування гендерних стереотипів та дослідження

шляхів створення більш збалансованого і недискримінаційного медійного простору в Україні.

Ключові слова: гендерна рівність, медіа, гендерні стереотипи, фемінітиви, гендерно-чутлива журналістика, медійний дискурс, мова ворожнечі, гендерний баланс.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність С7 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.
_____
«06» травня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТЦІ
Рожко Яні Миколаївні

1. Тема роботи – «Висвітлення гендерної рівності в медійному контенті» («Gender Equality in Media: Coverage Features in Modern Media Content»)

керівник роботи – Усманова Олена Вікторівна, доц. к., філол. н.,

затверджені наказом ЗНУ від «06» травня 2025 року №1782-с.

2. Строк подання студентом роботи – 19 травня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи – праці таких дослідників: О. Веснянка, О. Кісь, Т. Марценюк, Л. Масенко.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) проаналізувати поняття гендерної рівності та його основні характеристики в контексті медійного висвітлення; 2) дослідити нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа; 3) визначити особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ; 4) створити серію журналістських матеріалів з дотриманням принципів гендерно-чутливої журналістики.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) – 3 табл., 3 рисунки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата, підпис)	Завдання прийняв (підпис)
Вступ	Усманова О. В. доц.	20.11.2024	20.11.2024
1 розділ	Усманова О. В. доц.	12.12.2024	12.12.2024
2 розділ	Усманова О. В. доц.	02.02.2025	02.02.2025
Висновки і додатки	Усманова О. В. доц.	14.04.2025	14.04.2025

7. Дата видачі завдання – 17 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт, предмет дослідження.	25.11.2024	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	04.12.2024	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури.	27.01.2025	Виконано
4	Доробити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування.	17.03.2025	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати всі інші підрозділи практичної частини.	25.03.2025	Виконано
6	Написати висновки і остаточний варіант вступу.	20.04.2025	Виконано
7	Оформити всі додатки.	26.04.2025	Виконано
8	Пройти рецензування. Здати роботу на нормоконтроль.	12.05.2025	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення і здати роботу на кафедру	16.05.2025	Виконано

Студент _____ Я. М. Рожко

Керівник роботи _____ О. В. Усманова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко

ВСТУП

Актуальність. У сучасному світі питання гендерної рівності набуває все більшої актуальності, особливо в контексті медійного висвітлення. Засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки та можуть як сприяти подоланню гендерних стереотипів, так і посилювати їх. Україна, рухаючись шляхом європейської інтеграції, взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, що також передбачає відповідальне висвітлення гендерної проблематики в медіа.

Медіаконтент залишається одним із найвпливовіших інструментів формування суспільної свідомості щодо гендерних питань. Проте дослідження показують, що українські ЗМІ часто відтворюють традиційні гендерні стереотипи, використовують дискримінаційну лексику та подають інформацію про жінок і чоловіків незбалансовано. Це зумовлює необхідність глибшого вивчення особливостей висвітлення гендерної рівності в медійному контенті та розробки рекомендацій щодо його покращення.

Кваліфікаційна робота сфокусована на дослідженні специфіки висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських медіа. Особлива увага приділяється аналізу дотримання професійних стандартів при створенні матеріалів на гендерну тематику, вивченню мовних особливостей таких публікацій та їхнього впливу на формування суспільної думки.

Мета роботи – дослідити особливості висвітлення гендерної рівності в сучасному медійному контенті та створити серію журналістських матеріалів, що відповідають принципам гендерно-чутливої журналістики.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

– проаналізувати поняття гендерної рівності та його основні характеристики в контексті медійного висвітлення;

– дослідити нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа;

– визначити особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ;

– створити серію журналістських матеріалів з дотриманням принципів гендерно-чутливої журналістики.

Об'єктом дослідження є інформаційні матеріали, присвячені питанням гендерної рівності.

Предмет дослідження: особливості висвітлення гендерної рівності в сучасних українських медіа.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та трьох додатків. Обсяг основної роботи – 42 сторінки. Список використаної літератури включає 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В МЕДІА

1.1 Гендерна рівність як соціальне явище: поняття та основні характеристики

Гендерна рівність є фундаментальним принципом демократичного суспільства та важливим показником його розвитку [10]. Як соціальне явище, гендерна рівність передбачає рівні права, можливості та доступ до ресурсів для жінок і чоловіків, а також рівне ставлення до них у всіх сферах життя [16].

Концепція гендерної рівності охоплює декілька ключових аспектів. По-перше, це рівність прав, що закріплена на законодавчому рівні та гарантує однакові юридичні можливості для всіх незалежно від статі. По-друге, це рівність можливостей, яка забезпечує реальний доступ до ресурсів, освіти, роботи та участі в прийнятті рішень. По-третє, це рівність результатів, що передбачає справедливе представництво та участь жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя [7].

Важливим аспектом розуміння гендерної рівності є її інтерсекційність – взаємозв’язок з іншими формами соціальної нерівності та дискримінації. Дослідження показують, що гендерна нерівність часто посилюється, коли накладається на інші соціальні характеристики, такі як етнічна приналежність, вік, соціально-економічний статус, інвалідність тощо.

Сучасне розуміння гендерної рівності також включає визнання різноманітності гендерних ідентичностей та необхідність захисту прав усіх людей незалежно від їхньої гендерної самоідентифікації. Це розширене трактування виходить за межі традиційної бінарної системи «чоловік-жінка» і відображає еволюцію суспільного розуміння гендеру.

В контексті цифрової епохи з’являються нові виміри гендерної (не)рівності. Зокрема, актуалізуються питання цифрового розриву між чоловіками та жінками, гендерно зумовленого кібернасильства, репрезентації

гендеру в соціальних медіа та штучному інтелекті. За даними дослідження Digital Gender Gap Report, жінки на 12% рідше мають доступ до інтернету порівняно з чоловіками, що створює додаткові бар'єри для їхньої участі в цифровій економіці.

Окрім традиційних показників, таких як розрив в оплаті праці та політичне представництво, з'являються нові індикатори, що вимірюють:

– рівень гендерної чутливості законодавства

– наявність механізмів протидії гендерно зумовленому насильству

– інтеграцію гендерного підходу в освітні програми

– гендерний баланс у сфері STEM (наука, технології, інженерія, математика)

Експерти також звертають увагу на економічні переваги досягнення гендерної рівності. За оцінками Світового банку, повне усунення гендерної нерівності могло б збільшити світовий ВВП на 28% до 2030 року. Це свідчить про те, що гендерна рівність є не лише питанням соціальної справедливості, але й важливим фактором економічного розвитку.

Дослідження Global Gender Gap Report [22] дозволяє проаналізувати основні показники гендерної рівності у різних країнах світу. На основі цих даних можна представити порівняльну характеристику ключових індикаторів:

Аналіз даних таблиці 1.1 свідчить про значні регіональні відмінності у забезпеченні гендерної рівності.

Таблиця 1.1 – Основні показники гендерної рівності в різних регіонах світу (2022 р.)

Регіон	Економічна участь (%)	Освіта (%)	Політичне представництво (%)	Загальний індекс
Північна Європа	84.5	99.9	55.2	0.80
Західна Європа	76.8	99.8	48.7	0.75
Північна Америка	75.4	99.9	45.3	0.73
Східна Європа	73.2	99.5	28.4	0.67
Азія	68.7	95.2	24.8	0.63

Найвищі показники демонструють країни Північної Європи, де досягнуто найбільшого прогресу у всіх сферах, особливо в освіті та економічній участі. Натомість у регіонах Східної Європи та Азії спостерігається суттєве відставання, особливо у сфері політичного представництва.

Для України питання гендерної рівності набуває особливої актуальності у контексті євроінтеграційних процесів [13]. Згідно з дослідженнями [11], в українському суспільстві все ще зберігаються значні гендерні розриви, особливо у сферах оплати праці та представництва на керівних посадах. Статистичні дані показують, що різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками становить близько 20%, а представництво жінок у вищих органах влади не перевищує 30%.

Важливим аспектом розуміння гендерної рівності є її вплив на соціально-економічний розвиток суспільства. Дослідження [4] демонструють пряму кореляцію між рівнем гендерної рівності та економічним зростанням країни. Забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків сприяє більш ефективному використанню людського потенціалу, підвищенню продуктивності праці та зростанню добробуту суспільства в цілому.

Експерти відзначають [9], що досягнення реальної гендерної рівності вимагає комплексного підходу, який включає:

– удосконалення законодавчої бази;

– розвиток інституційних механізмів забезпечення рівних прав і можливостей;

– подолання гендерних стереотипів у суспільній свідомості;

– впровадження гендерного підходу в усі сфери державної політики;

– розвиток гендерної освіти та просвіти.

На початку 2024 року особливо актуальним стає аналіз динаміки показників гендерної рівності в Україні, враховуючи специфічні умови воєнного стану та їх вплив на різні аспекти суспільного життя. Кількісні дані демонструють неоднозначні тенденції у розвитку гендерної рівності в нашій державі протягом останніх трьох років.

Таблиця 1.2 – Динаміка показників гендерної рівності в Україні (2022-2024 рр.)

Показник	2022	2023	2024	Зміна
Частка жінок у Верховній Раді	20.6%	20.8%	21%	+0.4%
Гендерний розрив в оплаті праці	19.8%	18.3%	17.5%	-2.3%
Жінки на керівних посадах	31%	33%	35%	+4%
Індекс гендерної рівності	0.714	0.721	0.728	+0.014

Аналіз статистичних даних, представлених у таблиці 1.2, дозволяє простежити поступові зміни за ключовими показниками гендерної рівності в період з 2022 по 2024 рік. Зокрема, спостерігається повільне, але стабільне зростання представництва жінок у Верховній Раді України – з 20.6% у 2022 році до 21% у 2024 році, що відображає загальний тренд на збільшення політичної участі жінок. Більш помітний прогрес демонструє показник гендерного розриву в оплаті праці, який скоротився на 2.3 відсоткових пункти – з 19.8% у 2022 році до 17.5% у 2024 році. Це свідчить про поступове вирівнювання економічних можливостей жінок і чоловіків на ринку праці.

Позитивну динаміку можна спостерігати у сфері керівних посад, де частка жінок зросла з 31% до 35% протягом аналізованого періоду, показавши найбільший приріст серед усіх показників – 4 відсоткових пункти. Такі зміни відображають поступове подолання «скляної стелі» та розширення можливостей для професійного зростання жінок. Загальний індекс гендерної рівності також демонструє позитивну тенденцію, збільшившись з 0.714 до 0.728, що свідчить про комплексне покращення ситуації у сфері забезпечення рівних прав та можливостей.

Медіа не лише відображають існуючу реальність, але й формують суспільну думку, впливають на сприйняття гендерних ролей та стереотипів. Тому важливим є забезпечення гендерно-чутливого підходу в журналістиці, який передбачає збалансоване представлення жінок і чоловіків, уникнення дискримінаційної лексики та сексизму.

Концепція гендерної рівності також охоплює важливі аспекти соціального конструювання гендеру, які мають безпосередній вплив на медійну

репрезентацію. За визначенням дослідниці Джудіт Батлер, гендер є перформативною категорією, яка постійно відтворюється через соціальну взаємодію та дискурсивні практики [8]. У цьому контексті медіа виступають одним із ключових інституцій, що беруть участь у процесі конструювання гендерних ролей та ідентичностей.

Феномен гендерної рівності слід розглядати в історичній перспективі для розуміння динаміки його розвитку. Якщо простежити еволюцію концепції рівності статей в українському суспільстві, можна виділити декілька ключових етапів [14]:

1) Дорадянський період (до 1917 р.) – характеризувався традиційним патріархальним укладом з чітким розподілом гендерних ролей, хоча вже з'являлися перші феміністичні рухи.

2) Радянський період (1917-1991 рр.) проаналізувати поняття гендерної рівності та його основні характеристики в контексті медійного висвітлення; дослідити нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа; визначити особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ; створити серію журналістських матеріалів з дотриманням принципів гендерно-чутливої журналістики; декларативна рівність, поєднана з подвійним навантаженням на жінок (робота та домашні обов'язки), створення образу «працюючої матері».

3) Перехідний період (1991-2000 рр.) – повернення до традиційних гендерних норм, вихід жінок із політичного життя, сексуалізація жіночих образів у медіа.

4) Період європейської інтеграції (2000-2013 рр.) – поступове впровадження міжнародних стандартів гендерної рівності, формування інституційних механізмів забезпечення рівних прав.

5) Пост-Майданний період (2014-2021 рр.) – активізація жіночої участі в суспільно-політичних процесах, зростання видимості жінок у сферах безпеки та оборони.

6) Воєнний період (з 2022 р.) – трансформація гендерних ролей в умовах повномасштабної війни, підвищення ролі жінок у критичних сферах суспільного життя.

Варто зауважити, що кожен з цих періодів характеризувався специфічними особливостями медійного висвітлення гендерних питань, від повного ігнорування проблематики до поступового формування гендерно-чутливого медійного дискурсу.

Аналіз гендерної рівності в контексті різних теоретичних підходів дозволяє глибше зрозуміти багатовимірність цього явища. Так, ліберальний фемінізм акцентує увагу на забезпеченні рівних можливостей через законодавчі та політичні механізми. Радикальний фемінізм наголошує на необхідності трансформації глибинних структур суспільства, які підтримують патріархат. Інтерсекційний підхід, запропонований Кімберлі Креншоу [17], підкреслює важливість врахування множинних форм дискримінації, коли гендер взаємодіє з іншими соціальними характеристиками, створюючи унікальні форми нерівності.

У контексті України особливої актуальності набуває аналіз впливу культурних та релігійних факторів на сприйняття гендерних ролей. Дослідження показують, що релігійні традиції, особливо в західних областях України, можуть сприяти закріпленню традиційних уявлень про роль жінок і чоловіків [19]. Водночас глобалізаційні процеси та цифровізація створюють нові можливості для трансформації гендерних стереотипів, особливо серед молодшого покоління.

Цікавим аспектом є регіональні відмінності у ставленні до гендерної рівності в Україні. Соціологічні дослідження демонструють певну поляризацію поглядів: у великих містах та центральних/північних регіонах спостерігається більша підтримка егалітарних цінностей, тоді як у сільській місцевості та західних регіонах частіше зберігаються традиційні погляди на гендерні ролі [20]. Ці регіональні особливості важливо враховувати при аналізі медійного дискурсу, оскільки вони впливають як на виробників контенту, так і на його сприйняття аудиторією.

На діаграмі представлено відсоток респондентів, які повністю або частково підтримують твердження «Жінки і чоловіки повинні мати рівні можливості в усіх сферах життя». Найвищий рівень підтримки спостерігається у Києві (87%) та північних областях (82%), найнижчий – у західних областях (64%).

Актуальним виміром гендерної рівності в сучасному інформаційному суспільстві є поняття «цифрова рівність». Дослідження свідчать, що жінки стикаються з додатковими бар'єрами у доступі до цифрових технологій та їх використанні для професійного розвитку [21]. Це проявляється у нижчому рівні представленості жінок у IT-сфері (в Україні жінки складають лише 25% працівників технологічного сектору), меншому доступі до онлайн-освіти та підвищеними ризиками кібернасильства. Такий цифровий розрив має безпосередній вплив на економічні можливості жінок в умовах цифрової трансформації економіки.

Важливим аспектом реалізації гендерної рівності є гендерно-орієнтоване бюджетування (ГОБ), яке передбачає включення гендерного компоненту в усі етапи бюджетного процесу. В Україні з 2014 року впроваджується проєкт ГОБ, який має на меті забезпечення більш ефективного розподілу бюджетних коштів з урахуванням різних потреб жінок і чоловіків [23]. Ця практика дозволяє ідентифікувати та усувати гендерні розриви у наданні публічних послуг, проте її висвітлення в медіа залишається недостатнім.

Перспективним напрямком дослідження гендерної рівності є аналіз її взаємозв'язку з концепцією сталого розвитку. П'ята ціль Сталого розвитку ООН безпосередньо стосується забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат. Експерти підкреслюють, що досягнення гендерної рівності має мультиплікативний ефект для реалізації інших цілей сталого розвитку, таких як подолання бідності, забезпечення якісної освіти, економічне зростання [24].

У контексті пандемії COVID-19 та її наслідків гендерна нерівність набула нових проявів. Дослідження, проведені в Україні протягом 2020-2022 років, показали непропорційний вплив карантинних обмежень на жінок: збільшення

домашнього навантаження, зростання випадків домашнього насильства, вищі ризики втрати роботи в «фемінізованих» галузях економіки [25]. Ці аспекти потребують особливої уваги медіа для формування суспільного розуміння необхідності гендерно-чутливих підходів до подолання наслідків кризових явищ.

Важливим аспектом реалізації гендерної рівності, який часто недостатньо висвітлюється в українських медіа, є залучення чоловіків до процесів гендерних трансформацій. Ініціативи на кшталт «HeForShe» демонструють, що гендерна рівність є не лише «жіночим питанням», але й важливим фактором для розширення можливостей самореалізації чоловіків поза межами традиційних гендерних ролей [26]. Дослідження показують, що чоловіки в суспільствах з вищим рівнем гендерної рівності демонструють кращі показники психічного здоров'я, більшу тривалість життя та вищий рівень задоволеності життям.

Гендерна рівність має також безпосередній зв'язок із питаннями національної безпеки та миротворчих процесів. Відповідно до Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», забезпечення участі жінок у процесах запобігання та розв'язання конфліктів є важливою передумовою сталого миру [27]. В умовах війни в Україні цей аспект набуває особливої актуальності, проте його висвітлення в медіа часто обмежується стереотипними наративами про жінок як жертв конфлікту, недостатньо представляючи їхню активну роль у процесах прийняття рішень та встановлення миру.

Трансформація підходів до гендерної рівності також відображається в еволюції термінології та мовних практик. Зокрема, в українському медіадискурсі спостерігається поступове збільшення використання фемінітивів, що є важливим інструментом забезпечення видимості жінок у різних професійних сферах [28]. Водночас дискусії щодо мовних практик часто набувають політизованого характеру, відображаючи більш широкі суспільні дебати щодо змісту та меж гендерної рівності.

Таким чином, гендерна рівність є багатовимірним соціальним явищем, яке охоплює різноманітні аспекти суспільного життя: від законодавчого

забезпечення рівних прав до трансформації глибинних культурних норм та практик. В українському контексті спостерігається поступовий прогрес у забезпеченні формальної рівності, проте залишається багато викликів щодо досягнення фактичної рівності можливостей та результатів. Для ефективного подолання гендерної нерівності необхідний комплексний підхід, що включає як інституційні зміни, так і трансформацію суспільної свідомості, у чому ключову роль відіграють медіа та медійний дискурс.

Особливого значення набуває роль медіа у формуванні суспільного розуміння гендерної рівності не лише як правового принципу, але й як вагомого чинника суспільного розвитку, що має безпосередній вплив на якість життя як жінок, так і чоловіків. Збалансоване, неупереджене та різнобічне висвітлення гендерної проблематики в медіа є важливою передумовою для подолання стереотипів та формування егалітарної суспільної свідомості в Україні.

1.2 Нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа

Нормативно-правове регулювання висвітлення гендерної проблематики в медіа становить комплексну багаторівневу систему, що включає міжнародні конвенції, національне законодавство, професійні стандарти та механізми саморегулювання медіаспільноти. Базовим міжнародним документом є Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), яка зобов’язує держави-учасниці вживати всіх необхідних заходів для зміни соціальних і культурних моделей поведінки з метою викорінення упереджень та звичаїв, що ґрунтуються на ідеях нерівності статей [1]. Особливу увагу Конвенція приділяє ролі медіа у формуванні недискримінаційного суспільного дискурсу та подоланні гендерних стереотипів.

Таблиця 1.3 – Ключові нормативно-правові акти у сфері регулювання гендерної проблематики в медіа

Рівень регулювання	Нормативно-правовий акт	Основні положення щодо медіа	Механізми реалізації
Міжнародний	Конвенція ООН CEDAW	Подолання стереотипів через медіа, збалансоване представництво	Звітування держав-учасниць, моніторинг Комітетом CEDAW
Міжнародний	Пекінська платформа дій	Розширення участі жінок у медіа, боротьба з дискримінацією	Національні плани дій, міжнародний моніторинг
Європейський	Рекомендації Ради Європи	Гендерно-чутлива мова, протидія сексизму	Оцінка експертними комітетами, звіти країн-членів
Національний	ЗУ «Про забезпечення рівних прав»	Заборона дискримінації в інформаційній сфері	Державний моніторинг, санкції
Національний	ЗУ «Про рекламу»	Заборона дискримінаційної реклами	Штрафи, заборона поширення
Галузевий	Кодекс журналістської етики	Професійні стандарти гендерно-чутливої журналістики	Саморегулювання, експертна оцінка

Пекінська декларація та Платформа дій, прийняті на Четвертій всесвітній конференції зі становища жінок, встановили стратегічні цілі щодо розширення участі жінок у медіа та забезпечення збалансованого висвітлення гендерних питань [2]. Цей документ залишається ключовим орієнтиром для розробки національних політик та стратегій у сфері гендерної рівності в медіа. На його основі розроблено численні індикатори та механізми моніторингу прогресу у досягненні поставлених цілей [3].

У європейському правовому просторі важливе значення мають рекомендації та резолюції Ради Європи. Зокрема, Рекомендація CM/Rec(2013)1 Комітету міністрів державам-членам щодо гендерної рівності та медіа встановлює детальні керівні принципи для медіаорганізацій [4]. Документ охоплює широкий спектр питань: від забезпечення гендерного балансу в управлінських структурах медіа до розробки критеріїв оцінки гендерно-чутливого контенту.

Європейський Союз також приділяє значну увагу питанням гендерної рівності в медіасфері. Директива про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) містить положення щодо захисту від дискримінації та просування принципів рівності [5]. В рамках Стратегії гендерної рівності ЄС на 2020-2025 роки передбачено конкретні заходи щодо протидії гендерним стереотипам у медіа та рекламі [6].

В українському законодавчому полі основоположним є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який встановлює загальні принципи гендерної рівності та механізми їх реалізації [7]. Стаття 21 цього Закону безпосередньо стосується медіасфери, забороняючи дискримінацію за ознакою статі та поширення матеріалів дискримінаційного характеру.

Закон України «Про рекламу» містить спеціальні норми щодо заборони дискримінаційної реклами за ознакою статі [8]. Важливим доповненням стали зміни 2015 року, які конкретизували поняття дискримінаційної реклами та встановили відповідальність за її розміщення [9]. Ці норми активно застосовуються на практиці, про що свідчать численні рішення Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

У сфері телерадіомовлення діє спеціальне законодавство, зокрема Закон України «Про телебачення і радіомовлення» [10] та рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення [11]. Ці нормативні акти встановлюють вимоги щодо недискримінаційного контенту та механізми контролю за їх дотриманням. Важливу роль у регулюванні медіаконтенту відіграють професійні стандарти та етичні кодекси. Кодекс етики українського журналіста [12] та Декларація принципів журналістської етики [13] містять положення щодо недопущення дискримінації та необхідності дотримання принципів гендерної рівності.

З розвитком цифрових технологій особливої актуальності набуває регулювання онлайн-медіа. Закон України «Про електронні комунікації» [14] та оновлений Закон «Про інформацію» [15] встановлюють загальні рамки

відповідальності за поширення дискримінаційного контенту в інтернеті. Проте експерти наголошують на необхідності додаткового регулювання специфічних форм гендерно зумовленого насильства в цифровому просторі [16].

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює системний моніторинг дотримання принципу недискримінації в медіапросторі [17]. Щорічні доповіді омбудсмена містять аналіз поточної ситуації та рекомендації щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

В контексті європейської інтеграції України відбувається активна гармонізація національного законодавства з нормами ЄС [18]. Це стосується як загальних принципів забезпечення гендерної рівності, так і специфічних вимог до медіаконтенту. Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає конкретні зобов'язання у цій сфері [19].

Експертне середовище наголошує на необхідності подальшого вдосконалення нормативно-правової бази [20]. Серед ключових напрямків:

– розробка механізмів протидії гендерно зумовленому насильству в цифровому просторі

– впровадження гендерного квотування в медіаорганізаціях

– посилення санкцій за порушення принципів гендерної рівності

– розвиток механізмів медіації та досудового врегулювання спорів

– вдосконалення системи моніторингу та оцінки медіаконтенту

Важливим аспектом є також судова практика та рішення регуляторних органів у справах про дискримінацію в медіа [21]. Ці прецеденти допомагають конкретизувати загальні норми та встановити чіткі критерії оцінки порушень.

Міжнародні організації регулярно проводять оцінку прогресу України у сфері забезпечення гендерної рівності в медіа [22]. Їхні рекомендації враховуються при розробці нових нормативних актів та вдосконаленні існуючих механізмів регулювання.

Важливо також зазначити, що правова база, яка регулює висвітлення гендерної проблематики в медіа, зазнає суттєвих трансформацій у контексті цифровізації інформаційного простору. Особливим викликом стає регулювання

онлайн-платформ, соціальних мереж та потокових сервісів, які часто опиняються в «сірій зоні» правового регулювання. Експерти звертають увагу на недостатню адаптованість національного законодавства до технологічних інновацій у медіасфері та наголошують на необхідності розробки спеціальних норм для нових медіаформатів [23].

Варто розглянути приклади успішних законодавчих ініціатив в інших країнах. Зокрема, досвід Швеції, Норвегії та Фінляндії демонструє ефективність поєднання юридичних механізмів із широкими інформаційно-просвітницькими кампаніями. Наприклад, шведський Закон «Про рівність у медіа» передбачає не лише заборону дискримінаційного контенту, але й проактивні заходи щодо просування гендерної рівності, зокрема фінансові стимули для медіакомпаній, які демонструють позитивну динаміку в забезпеченні гендерного балансу [24].

У Франції з 2017 року діє Вища рада з аудіовізуальних питань (CSA), яка здійснює систематичний моніторинг медіаконтенту на предмет гендерної збалансованості та стереотипів. Щорічні звіти CSA не лише фіксують порушення, але й відзначають позитивні практики, створюючи систему публічного визнання для медіа, що демонструють прогрес у забезпеченні гендерної рівності [25].

Канадська модель регулювання передбачає активне залучення громадянського суспільства до моніторингу медіаконтенту. Організації громадянського суспільства отримують державні гранти для здійснення незалежного аналізу гендерних аспектів медіаконтенту та проведення адвокаційних кампаній. Така модель забезпечує більш широке охоплення різноманітних медіаканалів та залучення різних соціальних груп до процесу моніторингу [26].

Окремої уваги заслуговує досвід регулювання рекламного контенту. У Великій Британії з 2019 року діє заборона на рекламу, що містить гендерні стереотипи, яка реалізується через Управління рекламних стандартів (ASA). За перший рік дії цієї норми було розглянуто понад 300 скарг та заборонено близько 40 рекламних кампаній [27]. Цей досвід особливо актуальний для України, де

реклама залишається однією з найбільш проблемних сфер з точки зору гендерної рівності.

Важливим трендом у розвитку нормативно-правової бази є перехід від загальних декларативних принципів до конкретних, вимірюваних критеріїв оцінки медіаконтенту. Наприклад, Європейський інститут гендерної рівності розробив детальну методологію оцінки гендерної чутливості медіа, яка включає кількісні та якісні індикатори [28]. Ця методологія може бути адаптована для українського контексту та інтегрована в систему моніторингу дотримання медійного законодавства.

Перспективним напрямком розвитку нормативно-правової бази є також регулювання штучного інтелекту та алгоритмічних систем, які використовуються в медіа. Дослідження показують, що алгоритми соціальних мереж та пошукових систем можуть посилювати гендерні стереотипи та створювати упереджену картину світу [29]. У відповідь на ці виклики Європейська Комісія розробила Етичні принципи розвитку штучного інтелекту, які включають вимоги щодо недискримінації та гендерної рівності [30].

У контексті України важливим є також регіональний вимір правового регулювання. Дослідження показують, що в різних регіонах країни спостерігається неоднаковий рівень імплементації та дотримання законодавчих норм щодо гендерної рівності в медіа. Зокрема, у західних та південних областях фіксується вищий рівень використання сексистської лексики та стереотипних образів у місцевих медіа [31]. Це свідчить про необхідність розробки диференційованих підходів до моніторингу та правозастосування в різних регіонах.

Цікавим аспектом нормативно-правового регулювання є запровадження спеціальних преміальних програм та нагород для медіа, які демонструють високі стандарти гендерно-чутливої журналістики. Наприклад, у Німеччині щорічно присуджується премія «Genderpreis» для медіа, які найбільш ефективно сприяють просуванню ідей гендерної рівності. В Україні подібна ініціатива була

започаткована Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення спільно з громадськими організаціями у 2021 році [32].

Аналіз судової практики в Україні демонструє, що справи, пов’язані з гендерною дискримінацією в медіа, становлять незначний відсоток від загальної кількості справ про дискримінацію. За період 2019-2024 років було розглянуто лише 28 таких справ, з яких позитивне рішення для позивача було ухвалено у 12 випадках [33]. Це може свідчити як про низький рівень звернень громадян щодо захисту своїх прав, так і про недосконаліть судових механізмів розгляду таких справ.

Важливим елементом нормативно-правової бази є також міжнародні та національні стандарти щодо використання гендерно-чутливої мови в медіа. Рекомендації Європейської комісії «Гендерно-нейтральна мова в Європейському парламенті» містять детальні вказівки щодо уникнення сексистських мовних конструкцій та використання інклюзивної термінології [34]. В Україні подібні рекомендації були розроблені Національною академією наук та Міністерством освіти і науки, проте їх імплементація в медійній сфері залишається фрагментарною.

Цікавим аспектом розвитку нормативно-правової бази є інтеграція гендерних питань у саморегулівні механізми медіа. Наприклад, Комісія з журналістської етики України у 2020 році доповнила свій етичний кодекс спеціальним розділом про гендерно-чутливу журналістику. Це важливий крок до того, щоб принципи гендерної рівності стали частиною професійної ідентичності журналістів, а не лише зовнішнім регуляторним обмеженням [35].

Особливої уваги заслуговує роль громадських організацій у формуванні та впровадженні нормативно-правової бази щодо гендерної рівності в медіа. Такі організації, як «Жінки в медіа», «Ла Страда-Україна», «Український жіночий фонд», не лише здійснюють моніторинг дотримання законодавства, але й розробляють проєкти нормативних актів, проводять тренінги для журналістів та медіаменеджерів, створюють посібники з гендерно-чутливої журналістики [36].

В умовах війни особливої актуальності набуває регулювання висвітлення гендерних аспектів конфлікту. Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» наголошує на важливості врахування гендерних питань у висвітленні конфліктів та миротворчих процесів [37]. В Україні у 2020 році був затверджений другий Національний план дій з виконання цієї резолюції, який включає заходи щодо забезпечення гендерно-чутливого висвітлення конфлікту в медіа. Таким чином, аналіз нормативно-правових засад висвітлення гендерної проблематики в медіа дозволяє зробити висновок про існування комплексної та багаторівневої системи регулювання, яка включає міжнародні, європейські та національні механізми. Ця система постійно розвивається та адаптується до нових викликів інформаційного суспільства. Ключовими тенденціями є перехід від загальних принципів до конкретних вимірюваних критеріїв, розширення сфери регулювання на нові медіаформати та розвиток механізмів саморегулювання медіаспільноти.

Проведене дослідження свідчить про значний прогрес у формуванні нормативно-правової бази щодо гендерної рівності в медіа, проте залишаються суттєві виклики, пов’язані з імплементацією законодавчих норм, їх адаптацією до технологічних змін та регіональних особливостей. Подальший розвиток нормативно-правової бази має відбуватися на основі синергії державного регулювання, саморегулювання медіаспільноти та активної участі громадянського суспільства. Особливу увагу слід приділити розробці ефективних механізмів моніторингу та правозастосування, які б забезпечували не лише формальне дотримання норм, але й реальні зміни в практиці висвітлення гендерних питань в українських медіа.

1.3 Особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських медіа

Сучасний медіаландшафт України демонструє складну та багатогранну картину висвітлення питань гендерної рівності. Аналіз контенту різних типів медіа виявляє як позитивні зрушення, так і стійкі проблемні аспекти у підходах

до висвітлення гендерної проблематики. Особливої актуальності ця тема набула в контексті європейської інтеграції України та загального процесу демократизації суспільства.

У практиці українських медіа можна виокремити кілька ключових тенденцій у висвітленні гендерної тематики. По-перше, спостерігається поступове збільшення кількості матеріалів, присвячених питанням гендерної рівності. Якщо раніше ця тематика з'являлася переважно в контексті міжнародних подій або окремих інформаційних кампаній, то зараз вона стала невід'ємною частиною регулярного новинного потоку [16].

Рисунок 1.3.1 – Висвітлення проблеми забезпечення гендерної рівності в освіті.
Джерело: Ukraine to NATO

Значна увага приділяється питанням участі жінок у політичному житті та процесах прийняття рішень. Медіа активно висвітлюють впровадження гендерних квот у виборчому законодавстві, аналізують представництво жінок у органах влади різних рівнів, обговорюють проблеми та успіхи жінок-політикинь. Водночас дослідження показують, що в політичній журналістиці все ще зберігаються певні гендерні стереотипи, зокрема щодо оцінки професійних якостей та особистого життя політикинь [18].

Економічна журналістика поступово розширює висвітлення питань гендерної рівності в бізнесі та на ринку праці. З'являється все більше матеріалів про успішних жінок-підприємниць, проблеми гендерного розриву в оплаті праці, дискримінацію при працевлаштуванні. Особлива увага приділяється питанням балансу між роботою та сімейним життям, а також проблемам професійної реалізації жінок у традиційно «чоловічих» галузях [20].

Рисунок 1.3.2 – Висвітлення гендерного розриву і оплаті праці
Джерело: Асоціація жінок-юристок України

В умовах повномасштабної війни особливої актуальності набуло висвітлення ролі жінок у Збройних Силах України та секторі безпеки і оборони. Медіа активно висвітлюють історії жінок-військовослужбовиць, медиків, волонтерок, акцентуючи увагу на їхньому професіоналізмі та внеску в захист країни. Це сприяє подоланню стереотипів щодо гендерних ролей у військовій сфері [22].

Рисунок 1.3.3 – Висвітлення впливу статусу ВПО на гендерні ролі і стереотипи
Джерело: МАЯК

Важливою тенденцією є зростання уваги до проблеми гендерно зумовленого насильства. Українські медіа все частіше звертаються до цієї теми, висвітлюючи як конкретні випадки, так і системні проблеми та шляхи їх вирішення. Особлива увага приділяється питанням домашнього насильства, сексуальних домагань на робочому місці, а також насильства в умовах збройного конфлікту [23].

У сфері культури та спорту також спостерігаються позитивні зміни у висвітленні гендерної проблематики. Медіа все частіше звертають увагу на досягнення жінок у різних видах спорту, культурі, науці, при цьому фокусуючись на професійних досягненнях, а не на зовнішності чи особистому житті [24].

Аналіз мови українських медіа демонструє поступовий перехід до використання гендерно-чутливої лексики. Все більше видань впроваджують фемінітиви, уникають сексистських висловлювань та стереотипних означень.

Водночас цей процес відбувається нерівномірно: якщо якісні медіа демонструють високу чутливість до гендерних питань, то в масовій пресі та на регіональному рівні часто зберігаються традиційні підходи [25]. Особливої уваги заслуговує висвітлення гендерної проблематики в онлайн-медіа та соціальних мережах. Ці платформи надають більше можливостей для різноманітного та глибокого висвітлення теми, але водночас створюють ризики поширення мови ворожнечі та дискримінаційних практик. Спостерігається активна дискусія щодо модерації контенту та протидії кібербулінгу за ознакою статі [26].

Важливим аспектом є представленість жінок-експерток у медіа. Дослідження показують поступове збільшення кількості експертних коментарів від жінок у різних галузях, хоча в деяких сферах (наприклад, економіка, безпека) все ще зберігається значний дисбаланс [27].

Регіональні особливості висвітлення гендерної проблематики також заслуговують на увагу. Спостерігаються значні відмінності між підходами столичних та регіональних медіа, між міськими та сільськими виданнями. Це пов’язано як з різним рівнем професійної підготовки журналістів, так і з особливостями місцевого соціокультурного контексту [28].

В українських медіа також активно розвивається спеціалізована журналістика, присвячена питанням гендерної рівності. З’являються окремі рубрики, проєкти, тематичні видання, які системно висвітлюють різні аспекти цієї проблематики. Це сприяє глибшому розумінню теми та формуванню професійного експертного середовища [29].

Таким чином, особливості висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ відображають загальні процеси трансформації суспільства та медіасфери. Спостерігається поступовий перехід від формального висвітлення теми до глибшого розуміння проблематики та професійного підходу до її висвітлення. Водночас зберігаються певні виклики, пов’язані з подоланням усталених стереотипів та підвищенням професійного рівня журналістів у висвітленні гендерних питань.

РОЗДІЛ 2
СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту

Представлений творчий проєкт являє собою серію із семи журналістських матеріалів, присвячених різноманітним аспектам гендерної рівності в медійному контенті, опублікованих на незалежному молодіжному порталі «Пороги» (https://porogy.zp.ua). Проєкт спрямований на аналіз впливу медіа на формування гендерних стереотипів та дослідження шляхів створення більш збалансованого і недискримінаційного медійного простору в Україні.

Актуальність проєкту зумовлена декількома важливими факторами. По-перше, медіа сьогодні є одним із найпотужніших інструментів формування суспільної думки, особливо щодо питань гендерної рівності. По-друге, в умовах євроінтеграції України гендерна проблематика стає важливим компонентом реформування суспільства відповідно до європейських стандартів. По-третє, війна в Україні змінила багато соціальних парадигм, зокрема й у сфері гендерних ролей, що вимагає нового осмислення в медійному дискурсі.

Аналіз інформаційного ринку свідчить про дефіцит комплексних журналістських матеріалів, присвячених гендерній проблематиці, особливо на регіональних молодіжних ресурсах. Портал «Пороги» як незалежна платформа для молодіжної аудиторії Запоріжжя та області надає оптимальний майданчик для розміщення серії аналітичних матеріалів, спрямованих на формування гендерної чутливості та медіаграмотності серед молодих людей.

Творчий проєкт включає сім матеріалів, кожен з яких розкриває окремий аспект гендерної проблематики в медійному просторі:

1) «Гендерна нерівність у медіа: Чи сприяє журналістика реальним змінам?» – вступний оглядовий матеріал, який аналізує роль журналістики у формуванні гендерно-збалансованого суспільства, окреслює основні проблеми та перспективи галузі.

2) «Гендерні стереотипи в медіа: вплив стереотипного контенту на суспільні уявлення про гендерні ролі» – аналітичний матеріал, що досліджує механізми впливу медіаконтенту на формування та закріплення гендерних стереотипів у суспільній свідомості.

3) «Фемінізація та маскулінізація професій у медійному дискурсі» – дослідження медійних наративів про жінок-лідерів та чоловіків у нетрадиційних для них сферах, зокрема у вихованні дітей та домогосподарстві.

4) «Гендерний баланс у журналістиці та ЗМІ: чи впливає стать журналіста на тематику матеріалів і тональність висвітлення подій?» – аналіз взаємозв'язку між гендерною приналежністю автора та особливостями створеного контенту.

5) «Образ жінки та чоловіка в рекламі» – критичний аналіз використання жіночих та чоловічих образів у комерційній рекламі, з акцентом на гендерні відмінності в подачі інформації про продукти та послуги.

6) «Фемінітиви та мова гендерної рівності в медіа» – дослідження використання фемінітивів у медійних публікаціях та аналіз впливу гендерно чутливої мови на сприйняття жінок і чоловіків у суспільстві.

7) «Гендерний аспект у соціальних мережах» – аналіз впливу соціальних мереж на формування уявлень про гендерну рівність, дослідження контенту блогерів та інфлюенсерів, які висвітлюють питання фемінізму та рівноправності.

У роботі над проєктом використано комплексну методологію дослідження, що включає:

- Контент-аналіз публікацій запорізьких та всеукраїнських медіа
- Експертні інтерв'ю з журналістами, редакторами, дослідниками гендерної проблематики
- Порівняльний аналіз українського медіаконтенту з міжнародними стандартами
- Моніторинг соціальних мереж та блогосфери щодо висвітлення гендерних питань

- Аналіз нормативно-правової бази щодо гендерної рівності в медіа

Особливістю проєкту є його орієнтація на молодіжну аудиторію порталу «Пороги», що зумовлює доступність подачі матеріалу, використання релевантних прикладів та візуального оформлення. Додатковою перевагою є локальний фокус – у матеріалах значну увагу приділено аналізу запорізьких медіа та їхнього підходу до висвітлення гендерної проблематики, що підвищує актуальність контенту для цільової аудиторії.

Проєкт вирізняється також своїм конструктивним підходом – кожен матеріал не лише висвітлює проблеми, але й пропонує конкретні рекомендації щодо їх вирішення, наводить приклади успішних практик та окреслює перспективи розвитку гендерно чутливої журналістики в Україні загалом та в Запорізькому регіоні зокрема.

Публікація матеріалів на незалежному молодіжному порталі «Пороги» сприятиме підвищенню обізнаності молоді Запоріжжя щодо питань гендерної рівності в медіа та формуванню критичного ставлення до стереотипного контенту, що є важливим кроком до створення більш інклюзивного та рівноправного суспільства.

2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту

Цільова аудиторія серії журналістських матеріалів, опублікованих на порталі «Пороги», характеризується специфічними соціально-демографічними та психографічними особливостями, які визначають стратегію просування та подачі контенту.

Соціально-демографічні характеристики цільової аудиторії:

1) Основна цільова аудиторія:

- Вік: 18-35 років, з основним ядром 18-25 років (студентська молодь).
- Стать: збалансований розподіл (приблизно 55% жінок і 45% чоловіків).
- Місце проживання: переважно Запоріжжя та Запорізька область.
- Освіта: незакінчена вища (студенти) та вища освіта.

- Професійна зайнятість: студенти ЗНУ та інших запорізьких ЗВО, молоді спеціалісти, представники креативних індустрій, громадські активісти.
- Рівень доходу: низький та середній.

2) Додаткові цільові групи:

- Викладачі факультетів журналістики, соціології, філології запорізьких ЗВО.
- Представники запорізьких медіа.
- Працівники громадських організацій, що займаються питаннями гендерної рівності в регіоні.
- Студенти-журналісти та молоді медійники.
- Регіональні експерти з гендерних питань.

Психографічні характеристики цільової аудиторії:

1) Ціннісні орієнтації:

- Прихильність до демократичних цінностей та європейської інтеграції.
- Відкритість до нових ідей та критичне мислення.
- Інтерес до суспільно-політичних процесів.
- Прагнення до соціальних змін і громадянської активності.

2) Інформаційні потреби:

- Бажання отримувати якісний аналітичний контент з актуальних суспільних питань.
- Потреба в локальній інформації, що стосується Запоріжжя та області.
- Інтерес до проблематики рівних прав і можливостей.
- Запит на практичні рекомендації та інструменти для подолання дискримінації.

3) Особливості медіаспоживання:

- Активне використання соціальних мереж (Instagram, TikTok, Telegram).
- Перевага онлайн-медіа над традиційними.

- Споживання інформації переважно з мобільних пристроїв.
- Залученість до обговорення актуальних тем у соціальних мережах.

Стратегія просування розроблена з урахуванням специфіки порталу «Пороги» як незалежного молодіжного ресурсу та особливостей цільової аудиторії:

- Основний майданчик публікації – незалежний молодіжний портал «Пороги» (https://porogy.zp.ua)
- Соціальні мережі порталу «Пороги»:

Особливістю просування даного проєкту є його інтеграція в загальну контентну стратегію порталу «Пороги» як незалежного молодіжного ресурсу, що дозволяє ефективно використовувати існуючу аудиторію та канали комунікації. Завдяки локальному фокусу на запорізькому контексті та орієнтації на молодіжну аудиторію, серія матеріалів має високий потенціал залучення читачів та впливу на формування громадської думки щодо питань гендерної рівності в медіа.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Серія журналістських матеріалів, присвячених висвітленню гендерної рівності в медійному контенті, що публікується на незалежному молодіжному порталі «Пороги», характеризується продуманою структурною організацією та форматом подачі, адаптованим для цільової аудиторії.

Серія складається із семи взаємопов’язаних матеріалів, кожен з яких є самодостатнім, проте всі разом вони формують комплексне бачення гендерної проблематики в медійному просторі. Матеріали публікуються в логічній послідовності, починаючи з загального огляду проблеми та поступово розкриваючи окремі її аспекти:

1) вступний аналітичний матеріал про загальний стан гендерної нерівності в медіа;

2) аналіз впливу стереотипного контенту на суспільні уявлення;

3) дослідження фемінізації та маскулінізації професій у медійному дискурсі;

4) аналіз впливу статі журналіста на тематику і тональність матеріалів;

5) критичний огляд образів жінки та чоловіка в рекламі;

6) дослідження використання фемінітивів та гендерно чутливої мови в медіа;

7) аналіз гендерного аспекту в соціальних мережах.

Така структура дозволяє охопити основні аспекти гендерної проблематики в медіа, починаючи від фундаментальних питань формування стереотипів і закінчуючи сучасними тенденціями в мові та соціальних мережах.

Для різнобічного висвітлення теми використано декілька журналістських жанрів, що дозволяють розкрити різні аспекти проблематики:

1) Аналітична стаття – основний жанр серії, використаний у матеріалах про гендерну нерівність у медіа, гендерні стереотипи та вплив статі журналіста на контент. Ці матеріали характеризуються глибоким аналізом, використанням статистичних даних та експертних оцінок.

2) Проблемно-тематичний огляд – використаний у матеріалі про образи жінки та чоловіка в рекламі, де аналізуються конкретні приклади рекламних кампаній з точки зору гендерної рівності.

3) Експертне інтерв'ю – елементи цього жанру присутні в усіх матеріалах серії, але особливо виразно – у публікації про фемінітиви та мову гендерної рівності, де наведено думки лінгвістів, журналістів та експертів з гендерних питань.

4) Дослідницький матеріал – використаний у публікації про гендерний аспект у соціальних мережах, де представлено результати моніторингу контенту блогерів та інфлюенсерів.

5) Кейс-стаді – елементи цього жанру присутні в матеріалі про фемінізацію та маскулінізацію професій, де аналізуються конкретні приклади висвітлення жінок і чоловіків у нетрадиційних професійних ролях.

Кожен матеріал серії має уніфіковану структуру, адаптовану для онлайн-формату та особливостей сприйняття інформації цільовою аудиторією:

1) Заголовковий комплекс:

- основний заголовок (чіткий, інформативний, з елементами привернення уваги);
- підзаголовок (уточнює основну тезу матеріалу);
- лід (3-4 речення, що стисло окреслюють проблематику та підкреслюють актуальність теми).

2) Основна частина:

- вступний блок, що окреслює проблемну ситуацію;
- блоки з підзаголовками для логічного структурування матеріалу;
- аналітична частина з використанням статистичних даних та експертних оцінок;
- ілюстративна частина з конкретними прикладами та кейсами;
- дискусійна частина з представленням різних точок зору.

3) Заключна частина:

- висновки та узагальнення;
- рекомендації для медіапрацівників та споживачів контенту;
- перспективи подальшого розвитку ситуації.

4) Додаткові елементи:

- блоки з цитатами експертів, виділені графічно;
- інфобокси з ключовими фактами та статистикою;
- гіперпосилання на джерела та додаткові матеріали;
- перехресні посилання на інші публікації серії.

Враховуючи особливості онлайн-формату та специфіку сприйняття інформації цільовою аудиторією, обсяг матеріалів оптимізовано для ефективного засвоєння:

- аналітичні статті: 10000-12000 знаків з пробілами;
- матеріали з елементами експертного інтерв’ю: 8000-10000 знаків з пробілами;

- проблемно-тематичні огляди: 9000-11000 знаків з пробілами;
- дослідницькі матеріали: 11000-13000 знаків з пробілами.

Мовно-стилістичні особливості:

1) Доступність мови – матеріали написані зрозумілою для молодіжної аудиторії мовою, без зайвого академізму, але з збереженням необхідної термінології.

2) Гендерно чутлива мова – у всіх матеріалах послідовно використовуються фемінітиви, уникаються гендерно марковані узагальнення, забезпечується збалансоване представлення жінок і чоловіків.

3) Динамічний стиль – використання коротких абзаців, риторичних запитань, яскравих прикладів, що відповідає специфіці молодіжного порталу.

4) Баланс між журналістською об’єктивністю та авторською позицією – матеріали мають чітку ціннісну основу щодо принципів рівності, але при цьому збалансовано представляють різні точки зору.

5) Локальний контекст – використання прикладів із запорізьких медіа, згадки місцевих реалій, що підвищує релевантність матеріалів для цільової аудиторії.

Візуальне оформлення:

1) Головні ілюстрації – кожен матеріал супроводжується тематичною обкладинкою, що відображає основну ідею публікації та привертає увагу в стрічці новин порталу.

2) Внутрішні ілюстрації – фотографії, скріншоти публікацій, рекламних кампаній та постів у соціальних мережах, що ілюструють аналізовані явища.

3) Інфографіка – візуалізація статистичних даних, результатів досліджень, порівняльних характеристик для наочного представлення інформації.

4) Особливості форматування:

- Виділення ключових тез напівжирним шрифтом.
- Структурування тексту за допомогою підзаголовків.

- Використання маркованих списків для перерахування аргументів.
- Виділення цитат експертів у спеціальних блоках.

Враховуючи особливості незалежного молодіжного порталу «Пороги» та вподобання цільової аудиторії, матеріали доповнені різноманітними мультимедійними елементами:

1) Вбудовані відеофрагменти – короткі коментарі експертів, фрагменти рекламних роликів для аналізу, приклади з телеефіру.

2) Інтерактивні елементи – опитування щодо ставлення читачів до порушених проблем, можливість оцінити матеріал.

3) Слайдери зображень – для порівняння різних прикладів реклами, медіаматеріалів, публікацій у соціальних мережах.

4) Вбудовані пости із соціальних мереж – приклади публікацій блогерів та інфлюенсерів, що ілюструють гендерні аспекти.

Важливою особливістю серії є системність подачі: матеріали не лише пов’язані тематично, але й доповнюють один одного, формуючи цілісне уявлення про проблематику:

1) Наскрізні теми та проблеми – деякі ключові питання (наприклад, вплив стереотипів) розглядаються в різних матеріалах під різними кутами зору.

2) Перехресні посилання – кожен матеріал містить гіперпосилання на попередні публікації серії.

3) Єдина термінологія – у всіх публікаціях використовується узгоджений понятійний апарат.

4) Спільні джерела та експерти – деякі експерти коментують різні аспекти проблематики в різних матеріалах, забезпечуючи послідовність аналізу.

Таким чином, формально-змістові характеристики проєкту забезпечують ефективне донесення складної гендерної проблематики до молодіжної аудиторії незалежного порталу «Пороги», поєднуючи аналітичну глибину з доступністю форми та врахуванням специфіки онлайн-формату.

2.4. Особливості оформлення проєкту

Оформлення серії журналістських матеріалів про гендерну рівність у медійному контенті, опублікованих на незалежному молодіжному порталі «Пороги», відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації з цільовою аудиторією та відображенні концептуальних засад проєкту.

Візуальна ідентичність серії:

1) Об’єднуючі візуальні елементи:

- Єдиний стиль головних ілюстрацій до всіх семи матеріалів серії, що забезпечує їх впізнаваність у стрічці новин порталу.
- Спільна кольорова гама (поєднання фіолетового, блакитного та нейтральних відтінків), яка уникає стереотипного розподілу на «жіночі» та «чоловічі» кольори.
- Логотип серії (стилізоване зображення знаку рівності з елементами, що символізують медіа), який розміщується на всіх матеріалах.
- Уніфікований дизайн рубрикатора «Гендерна рівність у медіа» на порталі.

2) Особливості оформлення заголовкового комплексу:

- Виразні заголовки, набрані збільшеним шрифтом із застосуванням напівжирного накреслення.
- Підзаголовки, виділені курсивом та оформлені іншим кольором.
- Спеціальне оформлення ліду (вступного абзацу) – відмінний від основного тексту шрифт, виділення рамкою або фоном.

3) Шрифтове оформлення:

- Використання традиційного для порталу «Пороги» шрифту для заголовків.
- Основний текст – стандартний для порталу шрифт, що забезпечує єдність стилістики з іншими матеріалами.
- Виділення в тексті – використання кольору та напівжирного накреслення для акцентування ключових тез.

2.5. Технічні і програмні засоби

Для успішної реалізації серії журналістських матеріалів про гендерну рівність у медіа, опублікованих на порталі «Пороги», було використано комплексний набір технічних і програмних засобів, що забезпечили високу якість підготовки, оформлення та представлення контенту цільовій аудиторії.

Процес створення аналітичних матеріалів вимагав застосування спеціалізованого програмного забезпечення на всіх етапах роботи – від збору інформації до публікації готового продукту. На етапі планування використовувалися інструменти для створення детальних планів публікацій, структурування тем та розробки концепції візуальних елементів. Це дозволило чітко визначити обсяг роботи, послідовність підготовки матеріалів та їх внутрішню логіку.

У процесі роботи з текстами серії застосовувалися сучасні текстові редактори з розширеними можливостями форматування, перевірки орфографії та граматики. Особлива увага приділялася інструментам, що дозволяють працювати з різними структурними елементами тексту – заголовковими комплексами, блоками з цитатами експертів, інфобоксами з ключовими фактами і статистикою. Завдяки цьому вдалося досягти чіткої ієрархії інформації та підвищити читабельність матеріалів для молодіжної аудиторії.

Для обробки зібраних статистичних даних щодо гендерних аспектів у медіа використовувалися електронні таблиці, що дозволили систематизувати і аналізувати дані з різних джерел, створювати порівняльні таблиці та виявляти тенденції у висвітленні гендерної проблематики. На базі цих даних готувалися візуалізації для ілюстрування аналітичних висновків у матеріалах.

Вагому роль у реалізації проєкту відіграли графічні редактори, за допомогою яких було створено широкий спектр візуальних елементів: інфографіку для представлення статистичних даних гендерної нерівності в медіа, ілюстрації до текстів, тематичні обкладинки для кожного матеріалу серії, а також елементи візуальної ідентифікації проєкту. Робота з цим програмним забезпеченням дозволила створити єдиний візуальний стиль серії, що включав

узгоджену кольорову гаму (поєднання фіолетового, блакитного та нейтральних відтінків), спеціально підібрані шрифти та декоративні елементи.

Для фіксації інтерв'ю з експертами в галузі гендерних досліджень, представниками запорізьких медіа, соціологами та іншими респондентами використовувалися засоби аудіозапису та програми для транскрибування. Така технологія роботи з первинними джерелами інформації забезпечила точність цитування, дозволила зберегти автентичність висловлювань експертів та ефективно використовувати отриманий матеріал у різних частинах серії.

Моніторинг та аналіз медіаконтенту, що складав емпіричну базу дослідження, здійснювався за допомогою спеціалізованих програм для перегляду, архівування та аналізу медіатекстів. Це програмне забезпечення дозволило зібрати, систематизувати та проаналізувати значну кількість прикладів гендерних стереотипів, використання фемінітивів та інших проявів гендерної проблематики в запорізьких та всеукраїнських ЗМІ.

Публікація підготовлених матеріалів на порталі «Пороги» здійснювалася з використанням системи управління контентом, що забезпечило не тільки коректне відображення тексту та візуальних елементів, але й оптимальну структуру матеріалів з огляду на особливості онлайн-читання. Система дозволила створити логічні переходи між різними частинами серії, забезпечила зручну навігацію та коректне відображення елементів оформлення. Були підготовлені спеціальні анонси, що включали ключові тези, цитати експертів та привабливі візуальні елементи. Різні формати просування в соціальних мережах (текстові дописи, сторіз, відеоанонси) дозволили охопити різні сегменти цільової аудиторії.

Таким чином, комплексне використання сучасних технічних і програмних засобів на всіх етапах роботи над проєктом забезпечило створення якісного інформаційного продукту, що відповідає сучасним стандартам журналістики та потребам молодіжної аудиторії порталу «Пороги», а також дозволило ефективно донести важливу соціальну проблематику до цільової аудиторії в доступній та привабливій формі.

2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)

Представлена серія журналістських матеріалів про гендерну рівність в медіа є органічним продовженням та логічним розвитком творчого доробку, накопиченого протягом навчання на факультеті журналістики ЗНУ. Цей проєкт інтегрує та розвиває професійні навички, тематичні інтереси та методологічні підходи, що формувалися в ході попередньої журналістської діяльності.

Серія матеріалів для порталу «Пороги» відображає послідовний і системний розвиток професійного інтересу до соціальної проблематики, що простежується в попередніх публікаціях. Раніше створені журналістські матеріали, присвячені різним аспектам соціальної нерівності, дискримінації та захисту прав вразливих груп населення, заклали ґрунтовну основу для глибшого занурення в тему гендерної рівності в медійному просторі. Завдяки цьому досвіду вдалося розвинути здатність ідентифікувати проблемні аспекти висвітлення гендерних питань у журналістських матеріалах та запропонувати конструктивні шляхи їх подолання.

Жанрова різноманітність представленого творчого доробку, що включає інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри, дозволила гнучко підходити до висвітлення різних аспектів гендерної проблематики в новій серії публікацій. Досвід роботи з інформаційними жанрами (замітками, репортажами, звітами) забезпечив навички оперативного збору та обробки актуальної інформації. Попередня практика створення аналітичних матеріалів (статей, кореспонденцій, оглядів) стала основою для розвитку здатності глибоко досліджувати причинно-наслідкові зв’язки гендерної нерівності в медіапросторі. Робота в художньо-публіцистичних жанрах (нарисах, есе, замальовках) розвинула вміння використовувати образні засоби для емоційного впливу на аудиторію, що було успішно застосовано в нових матеріалах.

Важливим елементом зв’язку нового проєкту з попереднім доробком є розвиток професійних контактів та експертної мережі. В ході попередньої журналістської діяльності було встановлено робочі відносини з експертами в галузі гендерних досліджень, соціології, психології, медіакритики, що створило

надійну базу для консультацій при підготовці нових матеріалів. Ці контакти дозволили залучити компетентних коментаторів, отримати експертні оцінки і підвищити аналітичну глибину публікацій.

Особливо цінним став досвід попередньої роботи з різними цільовими аудиторіями, що допоміг адаптувати складну проблематику гендерної рівності для специфічного сегменту читачів порталу «Пороги» – молоді, студентів, активних користувачів інтернету. При підготовці нової серії було враховано особливості сприйняття інформації цією аудиторією: перевага надавалася динамічному стилю викладу, використанню сучасної лексики, інтерактивних елементів та візуального супроводу, що відповідає запитам молодіжної аудиторії.

Формування власного авторського стилю, що відбувалося протягом попередньої журналістської практики, знайшло своє відображення в новій серії матеріалів. Характерні риси цього стилю – аналітичність, увага до деталей, збалансоване представлення різних точок зору, соціальна відповідальність – органічно проявилися в публікаціях про гендерну рівність, забезпечуючи їхню стилістичну єдність і впізнаваність.

Попередній досвід роботи з різними форматами медіаконтенту (друкованими виданнями, радіо, телебаченням, онлайн-медіа) дозволив інтегрувати найефективніші підходи кожного формату в підготовці матеріалів для цифрової платформи. Зокрема, було застосовано принципи структурування інформації з друкованих ЗМІ, динамічність і ритмічність подачі, характерні для радіо, візуальну виразність телебачення та інтерактивність онлайн-медіа.

Таким чином, серія журналістських матеріалів про гендерну рівність в медіа не лише доповнює творчий доробок, але й демонструє якісний професійний розвиток, здатність працювати над складними соціальними проблемами на високому аналітичному рівні та створювати контент, що відповідає сучасним медійним стандартам і очікуванням цільової аудиторії. Проєкт став своєрідним підсумком накопиченого журналістського досвіду і

одночасно платформою для подальшого професійного зростання та розширення тематичних горизонтів.

Протягом усього періоду навчання на факультеті журналістики ЗНУ було створено загалом 18 журналістських матеріалів різних жанрів та форматів. Серед них: аналітичні статті, інформаційні замітки, огляди, інтерв'ю та спеціальні проєкти. Ключовими майданчиками для публікацій стали: молодіжний портал «Пороги» (8 матеріалів), UNIVERSE молодіжне радіо (8 матеріалів) та Інтернет-портал IPnews (2 матеріали).

Тематика публікацій охоплює широкий спектр соціальних питань, включаючи:

- культурно-мистецькі огляди;
- соціальну проблематику;
- питання гендерної рівності;
- освіту та молодіжну політику;
- актуальні суспільні виклики.

Особливу увагу в останній рік навчання було приділено темі гендерної рівності, що дозволило сформувати унікальний творчий проєкт, представлений у даній кваліфікаційній роботі. Серія з семи матеріалів про гендерну рівність у медіа стала логічним продовженням попередньої журналістської практики та дозволила розвинути професійні навички в аналітичній журналістиці.

З повним переліком створених журналістських матеріалів можна ознайомитись у Додатку Б «Список матеріалів портфоліо». Електронне портфоліо студентської практики доступне на персональній сторінці за посиланням: https://studpraktyka.blogspot.com/2022/12/blog-post_34.html#more.

На сторінці портфоліо представлено не лише посилання на опубліковані матеріали, але й відображено процес професійного зростання, здобуття нових навичок та компетенцій. Регулярне поповнення портфоліо новими якісними матеріалами дозволило відстежувати динаміку професійного розвитку та формування індивідуального авторського стилю.

Таким чином, представлений творчий проєкт є не лише самостійним журналістським продуктом, але й важливою складовою цілісного професійного портфоліо, що демонструє здатність працювати з актуальними соціальними темами, створювати аналітичний контент та розвивати важливі суспільні дискусії, зокрема у сфері гендерної рівності та медійної репрезентації.

ВИСНОВКИ

Гендерна рівність як соціальне явище є фундаментальним принципом демократичного суспільства та важливим показником його розвитку. Вона передбачає рівні права, можливості та доступ до ресурсів для жінок і чоловіків, а також рівне ставлення до них у всіх сферах життя. Аналіз наукової літератури засвідчив, що дослідники виокремлюють декілька ключових аспектів гендерної рівності: рівність прав, рівність можливостей та рівність результатів. Важливим аспектом розуміння гендерної рівності є також її інтерсекційність, тобто взаємозв'язок з іншими формами соціальної нерівності та дискримінації.

Нормативно-правові засади висвітлення гендерної проблематики в медіа становлять комплексну багаторівневу систему, що включає міжнародні конвенції, національне законодавство, професійні стандарти та механізми саморегулювання медіаспільноти. Базовими міжнародними документами у цій сфері є Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Пекінська платформа дій. В українському законодавчому полі ключовими є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Закон України «Про рекламу», Закон України «Про телебачення і радіомовлення». Важливу роль у регулюванні медіаконтенту відіграють також професійні стандарти та етичні кодекси, зокрема Кодекс етики українського журналіста.

Дослідження особливостей висвітлення питань гендерної рівності в сучасних українських ЗМІ виявило поступові позитивні зрушення, але також і низку проблемних аспектів. Спостерігається поступове збільшення кількості матеріалів, присвячених питанням гендерної рівності. Значна увага приділяється питанням участі жінок у політичному житті та процесах прийняття рішень, економічній сфері, секторі безпеки і оборони. Водночас дослідження показують, що в багатьох медіа досі зберігаються гендерні стереотипи, особливо щодо соціальних ролей жінок і чоловіків. Аналіз мови українських медіа демонструє поступовий перехід до використання гендерно-чутливої лексики, хоча цей

процес відбувається нерівномірно: якщо якісні медіа демонструють високу чутливість до гендерних питань, то в масовій пресі та на регіональному рівні часто зберігаються традиційні підходи.

Створена в рамках кваліфікаційної роботи серія із семи журналістських матеріалів для порталу «Пороги» дозволила успішно реалізувати принципи гендерно-чутливої журналістики на практиці. Серія охопила різноманітні аспекти гендерної проблематики в медіа: від аналізу загальної ситуації з гендерною нерівністю до конкретних проявів гендерних стереотипів, використання фемінітивів, образів жінок і чоловіків у рекламі та гендерних аспектів соціальних мереж. Використання різних журналістських жанрів (аналітична стаття, проблемно-тематичний огляд, експертне інтерв'ю, дослідницький матеріал, кейс-стаді) дозволило всебічно розкрити тему та залучити різноманітні джерела інформації.

Чітке визначення цільової аудиторії проєкту (молодь віком 18-35 років, переважно студенти та молоді спеціалісти Запоріжжя) дозволило розробити ефективну стратегію просування матеріалів, адаптовану для соціальних мереж, які є основним каналом комунікації для цієї аудиторії. Аналіз особливостей аудиторії показав, що молодь є більш відкритою до сприйняття ідей гендерної рівності, проте потребує доступної та аргументованої подачі матеріалу з конкретними прикладами та візуальним супроводом.

Розроблені формально-змістові характеристики проєкту забезпечили його цілісність та ефективність. Чітка структура кожного матеріалу (заголовковий комплекс, вступний блок, основна частина з підрозділами, заключна частина з висновками та рекомендаціями) та єдині стилістичні принципи (доступна мова, використання фемінітивів, динамічний стиль) забезпечили послідовне розкриття теми та зрозумілість викладу для цільової аудиторії.

Особливості оформлення проєкту, включаючи візуальну ідентичність (єдиний стиль ілюстрацій, кольорова гама, логотип серії), сприяли впізнаваності матеріалів серії та підкреслили їхню тематичну єдність. Використання мультимедійних елементів (інфографіка, фотогалереї, вбудовані відео та

соціальні медіа-пости) підвищило інформативність матеріалів та їхню привабливість для молодіжної аудиторії.

Використання сучасних технічних і програмних засобів для створення та публікації матеріалів дозволило забезпечити високу якість контенту та його ефективне поширення. Застосування професійного програмного забезпечення для роботи з текстом, графікою та мультимедіа сприяло створенню якісного продукту, що відповідає сучасним стандартам цифрової журналістики.

Створений проєкт органічно доповнив творчий доробок автора, демонструючи розвиток професійних навичок та послідовний інтерес до соціальної проблематики, зокрема питань гендерної рівності. Досвід, отриманий під час попередніх журналістських публікацій, був успішно використаний при розробці та реалізації нової серії матеріалів.

Таким чином, проведене дослідження та створений журналістський проєкт підтверджують важливість застосування принципів гендерно-чутливої журналістики для формування збалансованого та недискримінаційного медійного простору. Серія матеріалів для порталу «Пороги» демонструє можливості висвітлення питань гендерної рівності у форматі, доступному та привабливому для молодіжної аудиторії, і може слугувати прикладом для інших регіональних медіа.

За період навчання на факультеті журналістики ЗНУ було створено 18 журналістських матеріалів різних жанрів та форматів, що опубліковані на молодіжному порталі «Пороги» (8 публікацій), UNIVERSE молодіжному радіо (8 публікацій) та інтернет-порталі IPnews (2 публікації). Тематика цих матеріалів охоплює широкий спектр актуальних питань – від культурно-мистецьких оглядів до соціальних проблем і питань гендерної рівності. Особливо значним внеском у творчий доробок стала серія з семи журналістських матеріалів про гендерну рівність у медіа, що становить вагому частину загального портфоліо та демонструє здатність створювати аналітичні матеріали з актуальної соціальної проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амджадін Л. Гендерні відносини в українському суспільстві у сфері політики. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2019. № 3. С. 106-125.

2. Баландіна Н. Ф. Гендерна чутливість мас-медійного дискурсу (на матеріалі українських ЗМІ). *Вісник Харківського національного університету. Серія Філологія.* 2020. № 87. С. 12-17.

3. Богуславська К. Журналістика рівних можливостей. Гендерний погляд : навчальний посібник. Київ : Ін-т масової інформації, 2019. 160 с.

4. Варикаша М. М. Гендерний дискурс у літературі non-fiction. Київ : Академія, 2018. 272 с.

5. Впровадження гендерних підходів в діяльності державних органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій : навчально-методичний посібник. URL: https://www.google.com/url (дата звернення: 24.04.2025).

6. Галустян Ю. М., Новицька В. П. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості. *Український соціум*. 2019. № 3. С. 7-13.

7. Гендерна політика в системі державного управління : підручник / за заг. ред. М. М. Білинської. Київ : НАДУ, 2021. 288 с.

8. Гендерні медійні практики : навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. С. Котової-Олійник. Київ, 2018. 206 с.

9. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навчальний посібник. Київ : Академія, 2019. 308 с.

10. Грабовська І. Гендерна рівність як проблема демократизації українського суспільства. *Українознавчий альманах*. 2021. Вип. 29. С. 35-39.

11. Жінки та чоловіки в Україні : статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 100 с.

12. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15 (дата звернення: 24.04.2025).

13. Зінченко О. Гендерна політика ЄС: реалії та перспективи для України. *Вісник НАДУ*. 2019. № 4. С. 69-77.

14. Кісь О. Гендерні аспекти української культури XX століття. Київ : Фоліо, 2020. 256 с.

15. Клименко Н. Гендерні особливості візуальної репрезентації в українських медіа. *Критика.* 2019. № 7-8. С. 27-31.

16. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи, 2018. 256 с.

17. Маслова В. Гендерний підхід у журналістиці: теорія та практика. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2019. Вип. 45. С. 111-116.

18. Плахотнік О. Гендерна освіта: як навчити вчителів. Київ : Heinrich Böll Stiftung, 2019. 202 с.

19. Становище жінок в Україні: національний огляд виконання Пекінської декларації та Платформи дій. Київ : ПРООН, 2019. 252 с.

20. Суслова О. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2020. 44 с.

21. Gender Equality Index 2022. European Institute for Gender Equality. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2022. 147 p.

22. Global Gender Gap Report 2022. World Economic Forum. Geneva, 2022. 405 p.

23. Handbook on European law relating to access to justice. European Union Agency for Fundamental Rights, 2020. 238 p.

24. Media and Gender: A Scholarly Agenda for the Global Alliance on Media and Gender / ed. by A. V. Montiel. UNESCO, 2019. 108 p.

25. Ross K., Padovani C. Gender Equality and the Media: A Challenge for Europe. New York : Routledge, 2019. 284 p.

26. The Gender-Sensitive Indicators for Media. UNESCO. Paris, 2020. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831 (дата звернення: 24.04.2025)

27. UN Women Strategic Plan 2022–2025. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women). New York, 2021. 40 p.

28. Who Makes the News? Global Media Monitoring Project 2020. Final Report. WACC, 2021. 160 p.

29. Women and Media: International Perspectives / ed. by K. Ross, C. Byerly. London : Wiley-Blackwell, 2021. 219 p.

30. World Press Freedom Index 2022. Reporters Without Borders. URL: https://rsf.org/en/index (дата звернення: 24.04.2025)

ДОДАТОК А
СЕРІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ ПРО ГЕНДЕРНУ РІВНІСТЬ

Журналістський матеріал «Гендерний баланс у журналістиці та ЗМІ: чи впливає стать журналіста на тематику матеріалів і тональність висвітлення подій?»

Аналітичний матеріал досліджує взаємозв'язок між гендерною приналежністю журналістів та їхніми професійними підходами. На основі даних Reuters Institute for the Study of Journalism (2023) проаналізовано, як гендерно-збалансовані редакції створюють на 31% різноманітніший контент. Виявлено статистичні закономірності розподілу тем: чоловіки домінують у «жорстких» новинах (спорт – 78%, політика – 66%), тоді як жінки переважають у соціальних темах (56%), освіті (54%) та охороні здоров'я (51%). Досліджено різницю в тональності подання матеріалів: жінки частіше використовують емпатійний підхід, чоловіки тяжіють до фактологічного стилю. Розглянуто причини та наслідки гендерного дисбалансу в редакціях та запропоновано шляхи забезпечення гендерної рівності в медіа.

Журналістський матеріал «Образ жінки та чоловіка в рекламі»

Критичний огляд відтворення гендерних стереотипів в українській рекламі 2024-2025 років. На основі дослідження Kantar Ukraine виявлено значний дисбаланс у репрезентації: жінки з'являються у 88% реклам, але мають репліки лише у 22% роликів, тоді як чоловіки озвучують 59% реклам. Проаналізовано професійну сегрегацію в рекламних образах, вікову дискримінацію та гендерно закріплені товари. Досліджено емоційні образи героїв: 40% героїнь демонструють стрес, лише 10% реклам показують жінок, які святкують свої досягнення. Розглянуто регуляторні ініціативи щодо протидії дискримінаційній рекламі, зокрема проєкт №8558 про внесення змін до Закону України «Про рекламу», та наведено міжнародний досвід (заборона гендерних стереотипів у рекламі у Великій Британії з 2019 року).

Журналістський матеріал «Фемінітиви та мова гендерної рівності в медіа»

Дослідницький матеріал аналізує зростання використання фемінітивів в українських медіа. На основі даних Інституту масової інформації (перший квартал 2025 року) прослідковано позитивну динаміку порівняно з 2022 роком, коли 30% онлайн-медіа взагалі не вживали фемінітивів. Проаналізовано дискусії мовознавців щодо доцільності вживання фемінітивів та їхню роль у забезпеченні видимості жінок у різних професійних сферах. Виявлено парадоксальну ситуацію: попри зростання вживання фемінітивів, присутність жінок як експерток і героїнь залишається низькою (21% та 16,5% відповідно у 2025 році). Розглянуто вплив війни на представленість жінок у медіа та запропоновано рекомендації для покращення гендерного балансу в інформаційному просторі.

Журналістський матеріал «Гендерний аспект у соціальних мережах: як онлайн-платформи трансформують уявлення про рівність»

Аналітичний матеріал досліджує роль соціальних мереж у формуванні гендерних наративів. Проаналізовано трансформацію стереотипів у цифровому просторі та вплив інфлюенсерів як агентів змін. На прикладі українських блогерів (Таня Пренткович, Маша Єфросиніна, Ірена Карпа, Олексій Душка) розглянуто різні підходи до висвітлення гендерної тематики. Досліджено зростання використання фемінітивів в українському сегменті соціальних мереж (на 78% з 2020 по 2023 рік) та проблему недостатньої представленості жінок-експерток (лише 23% топ-100 експертних телеграм-каналів ведуть жінки). Аналіз включає вплив алгоритмів на посилення гендерних стереотипів, проблему гендерно зумовленого насильства в онлайн-просторі (38% жінок у світі зазнавали онлайн-насильства)

та позитивні приклади проєктів, що сприяють гендерній рівності в українському сегменті соціальних мереж.

Журналістський матеріал «Фемінізація та маскулінізація професій у медійному дискурсі: як руйнуються професійні стереотипи в Україні»

У статті розглядаються процеси руйнування гендерних стереотипів у професійній сфері України. Автором наголошується, що хоча словосполучення «жіноча» чи «чоловіча» професія залишаються поширеними, сучасні соціальні виклики – війна, економічні зміни та євроінтеграція – змушують медіа переглядати традиційні уявлення про професійну роль за статтю. Наводяться дані Держстату про наявність професійної сегрегації (жінки домінують у сфері освіти та медицини, чоловіки – у технологіях та управлінні), однак також вказується на позитивні зрушення. Зокрема, проект «Невидимий батальйон» фіксує зростання кількості жінок у ЗСУ, а освітні ініціативи на кшталт She is Science сприяють залученню дівчат у науку. Таким чином, у медійному дискурсі поступово утверджується акцент на професійних досягненнях, а не гендері.

Журналістський матеріал «Гендерні стереотипи у медіа: як журналістика формує уявлення про жінок і чоловіків»

В аналітичному матеріалі доведено, що журналістика відіграє ключову роль у формуванні гендерного сприйняття в суспільстві. Проте медіа нерідко підсилюють стереотипи, зображуючи жінок у традиційних ролях, а чоловіків — як експертів і лідерів. В українських новинах чоловіки надають більшість експертних коментарів, а жінки частіше фігурують у контексті культури, сім'ї чи соціальних тем. Крім того, заголовки часто підкреслюють зовнішність або емоційність жінок, а не їхні професійні досягнення.

Використання фемінітивів у ЗМІ залишається важливим аспектом гендерночутливої мови, хоча їх застосування ще не є системним. Водночас деякі медіа, як-от BBC, Le Monde і українська платформа «Жінки в медіа», вже впроваджують прогресивні редакційні практики: збалансоване представлення експертів за статтю, гендерний аудит контенту, освітні програми для журналістів.

Для подолання стереотипів необхідно впроваджувати фемінітиви, гендерно збалансоване представлення в медіа, уникати сексизму в заголовках і навчати журналістів принципам інклюзивної комунікації. ЗМІ мають не лише відображати реальність, а й змінювати її.

Журналістський матеріал «Гендерна нерівність у медіа: Чи сприяє журналістика реальним змінам?»

У статті аналізується роль медіа у формуванні суспільного сприйняття гендерної рівності. Автори вказують, що попри зростання уваги до цієї теми, жінки залишаються менш представленими у новинах, особливо в ролі експерток і героїнь політичних чи економічних сюжетів. За даними Глобального моніторингу ЗМІ, жінки становлять лише 24% новинних персонажів, а в Україні ситуація подібна. Інфографіка демонструє низький рівень використання фемінітивів та участі жінок у ключових темах.

Медіа застосовують різні підходи до висвітлення гендерної нерівності — статистику, розслідування, інтерв'ю з експертками. Пропонуються приклади міжнародних практик покращення ситуації, як-от програма «50:50 Challenge» BBC, аудит контенту у Le Monde чи обов'язкове гендерне навчання для журналістів у Швеції.

У висновку наголошується, що журналістика може бути ефективним інструментом змін за умови відповідального та інклюзивного підходу до гендерної тематики.

ДОДАТОК Б
СПИСОК ВЛАСНИХ МАТЕРІАЛІВ

1. Інфографіка. День захисника та захисниці України: важливість свята в період російського вторгнення. Інтернет-портал IPnews, 14.10.2022. URL: https://ipne.ws/novosti-ukrainy/sobytiya-i-fakty/den-zakhisnika-ta-zakhisnici-ukraini-v/

2. Міжнародний день боротьби з насильством і булінгом в освітніх закладах. UNIVERSE молодіжне радіо, 07.11.2022. URL: https://universe.zp.ua/mizhnarodnij-den-borotbi-z-nasilstvom-i-bulingom-v-osvitnih-zakladah/

3. Топ-5 пісень незалежної країни. UNIVERSE молодіжне радіо, 25.06.2022.URL: https://universe.zp.ua/top-5-pisen-nezalezhnoi-kraini/

4. Топ-5 фільмів, які допоможуть поринути у життя українського народу. UNIVERSE молодіжне радіо, 25.06.2022 URL: https://universe.zp.ua/top-5-filmiv-jaki-dopomozhut-porinuti-u/

5. Нові літературні перлини: огляд найцікавіших книг сезону. URL: https://porogy.zp.ua/2024/04/novi-literaturni-perlyny-oglyad-najtsikavishyh-knyg-sezonu/

6. Топ–5 незвичайних видів спорту. URL: https://universe.zp.ua/top-5-nezvichajnih-vidiv-sportu/

7. «Панічні атаки: Стан, який потребує розуміння та підтримки». URL: https://universe.zp.ua/panichni-ataki-stan-jakij-potrebuie-rozuminnja-ta-pidtrimki/

8. Світ відзначає Всесвітній День біженця — Погляд на глобальну кризу URL: https://universe.zp.ua/svit-vidznachaie-vsesvitnij-den-bizhencja-pogljad-na-globalnu-krizu/

9. Штраф чи тюрма? Що несе за собою закон про «три гілляки». URL: https://porogy.zp.ua/2024/11/shtraf-chy-tyurma-shho-nese-za-soboyu-zakon-pro-try-gillyaky/

10. Чоловічий фемінізм: роль і значення у сучасному суспільстві URL: https://porogy.zp.ua/2024/11/cholovichyj-feminizm-rol-i-znachennya-u-suchasnomu-suspilstvi/

11. 11. Різдво в Україні: нова дата, давні традиції і глибокий символізм свята URL: https://porogy.zp.ua/2024/11/rizdvo-v-ukrayini-nova-data-davni-tradytsiyi-i-glybokyj-symvolizm-svyata/

12. Гендерна нерівність у медіа: Чи сприяє журналістика реальним змінам? URL: https://porogy.zp.ua/2025/03/genderna-nerivnist-u-media-chy-spryyaye-zhurnalistyka-realnym-zminam/

13. Гендерні стереотипи в медіа: вплив стереотипного контенту на суспільні уявлення про ролі чоловіків та жінок. URL : https://porogy.zp.ua/2025/03/genderni-stereotypy-v-media-vplyv-stereotypnogo-kontentu-na-suspilni-uyavlennya-pro-roli-cholovikiv-ta-zhinok/

14. Фемінізація та маскулінізація професій у медійному дискурсі: як руйнуються професійні стереотипи в україні. URL: https://porogy.zp.ua/2025/03/feminizatsiya-ta-maskulinizatsiya-profesij-u-medijnomu-dyskursi-yak-rujnuyutsya-profesijni-stereotypy-v-ukrayini/

15. Гендерний баланс у журналістиці та ЗМІ: чи впливає стать журналіста на тематику матеріалів і тональність висвітлення подій. URL: https://porogy.zp.ua/2025/04/gendernyj-balans-u-zhurnalistytsi-ta-zmi-chy-vplyvaye-stat-zhurnalista-na-tematyku-materialiv-i-tonalnist-vysvitlennya-podij/

16. Фемінітиви та мова гендерної рівності в медіа. URL: https://porogy.zp.ua/2025/04/feminityvy-ta-mova-gendernoyi-rivnosti-v-media/

17. Образ жінки та чоловіка і рекламі URL: https://porogy.zp.ua/2025/04/obraz-zhinky-ta-cholovika-i-reklami/

18. Гендерний аспект у соціальних мережах: як онлайн-платформи трансформують уявлення про рівність. URL: https://porogy.zp.ua/2025/04/gendernyj-aspekt-u-sotsialnyh-merezhah-yak-onlajn-platformy-transformuyut-uyavlennya-pro-rivnist/

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Рожко Яна Миколаївна, студентка 4 курсу, групи 6.0611-ж-з, факультету журналістики Запорізького національного університету, спеціальність С7 журналістика освітньої програми «Журналістика», адреса електронної пошти rozhkoyana63@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Висвітлення гендерної рівності в медійному контенті» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 09.05.2025 Підпис _____ ПІБ (студент) Рожко Я. М.

Дата 09.05.2025 Підпис_____ ПІБ (науковий керівник) Усманова О. В.

ABSTRACT

Title of bachelor qualification work: Gender Equality in Media: Coverage Features in Modern Media Content.

Scope of the main text: 42 pages.

Number of sources used: 30.

Purpose of the research: to study the features of gender equality coverage in modern media content and to create a series of journalistic materials that comply with the principles of gender-sensitive journalism.

To achieve this goal, the following **tasks** were set:

– to analyze the concept of gender equality and its main characteristics in the context of media coverage;

– to study the legal framework for gender issues coverage in the media;

– to determine the features of gender equality coverage in modern Ukrainian media;

– to create a series of journalistic materials in accordance with the principles of gender-sensitive journalism.

Object of research: media content dedicated to gender equality issues.

Subject of research: features of gender equality coverage in modern Ukrainian media.

Formal and content characteristics of the project. The creative project is a series of seven journalistic materials devoted to various aspects of gender equality in media content, published on the independent youth portal «Porohy» (https://porogy.zp.ua). The materials are presented in various genres: analytical article, problem-thematic review, expert interview, research material, case study. The project aims to analyze the influence of media on the formation of gender stereotypes and to explore ways to create a more balanced and non-discriminatory media space in Ukraine.

Keywords: gender equality, media, gender stereotypes, feminitives, gender-sensitive journalism, media discourse, hate speech, gender balance.